

Ks. JAROSŁAW KOWALCZYK

TROSKA O KATECHEZĘ WE WSKAZANIACH I SYNODU DIECEZJI LEGNICKIEJ

Ojciec Święty Benedykt XVI, powiadomiony o rozpoczynającym się I Synodzie Diecezji Legnickiej, mającym przebiegać pod hasłem „Przypatrzmy się powołaniu naszemu”, za pośrednictwem abp. Fernando Filoni – substytuta Sekretariatu Stanu, skierował okolicznościowy list do bp. Stefana Cichego – biskupa legnickiego w latach 2005-2014. We wspomnianym liście zostało zauważone, że

[...] synod diecezjalny jest szczególnie ważnym wydarzeniem w życiu Kościoła lokalnego, [...] który służy także wypracowaniu i wdrożeniu nowych metod duszpasterskich, aby jeszcze lepiej odpowiadały one wymogom wciąż zmieniającej się rzeczywistości społecznej i kulturowej oraz duchowym potrzebom wiernych¹.

Wyjątkowe miejsce w misji powierzonej Kościołowi przez Jezusa Chrystusa zajmuje dzieło katechizacji. Katecheza jest bowiem

[...] podstawową działalnością ewangelizacyjną każdego Kościoła partykularnego. Przez nią diecezja ofiaruje wszystkim swoim członkom i tym, którzy zbliżają się z pragnieniem powierzenia się Jezusowi Chrystusowi, proces

¹ *List Stolicy Apostolskiej w odpowiedzi na przesłany telegram Biskupa Legnickiego Stefana Cichego. W: I Synod Diecezji Legnickiej (2007-2012). Przypatrzmy się powołaniu naszemu. T. 2: Dokumentacja. Red. B. Drożdż [i in.]. Legnica 2012 s. 10.*

formacyjny, który pozwala na poznanie, celebrowanie, przeżywanie i głoszenie Ewangelii w ramach własnego horyzontu kulturowego².

To zapewne dlatego w dokumentach I Synodu Diecezji Legnickiej nie mogło zabraknąć istotnych postanowień dotyczących katechezy.

Każdy synod jest szczególnym przejawem wiary i troski o to, aby Kościół jak najowocniej wypełniał misję powierzoną mu przez Jezusa Chrystusa. Czas obrad synodalnych umożliwia ocenę prowadzonych w diecezji dzieł duszpasterskich oraz dokonanie swoistego przeglądu rozmaitych form ewangelizacyjnego oddziaływania oraz ich skuteczności. Najogólniej, w działalności synodalnej można wyróżnić dwa zasadnicze nurty. Pierwszy wyraża się w podejmowaniu określonych akcji duszpasterskich, zmierzających do pogłębienia życia religijnego. Nie zawsze są to nowe działania, czasem chodzi po prostu o upowszechnienie czy pogłębienie już wcześniej wprowadzonych. Drugi nurt zmierza do określenia pewnych wskazań i formalnych zarządzeń, które wyznaczają drogę działania na przyszłość, a więc po oficjalnym zakończeniu synodu.

Jeśli chodzi o *Kodeks prawa kanonicznego*, to definiuje on synod diecezjalny jako

[...] zebranie wybranych kapłanów oraz innych wiernych Kościoła partykularnego, którzy dla dobra całej wspólnoty diecezjalnej świadczą pomoc biskupowi diecezjalnemu³.

Zgromadzenie synodalne na tym forum stanowi więc określoną formę współpracy biskupa ze swoim prezbiterium oraz z innymi wiernymi diecezji. Obrady synodalne, skupiające kapłanów i pozostałych przedstawicieli Ludu Bożego diecezji, pozwalają zastanowić się wspólnie z biskupem nad doniosłymi sprawami lokalnymi, a także podejmować ustalenia oraz normy, które usprawniłyby działalność Kościoła partykularnego⁴. Trzeba jednak pamiętać, że

[...] jedynym ustawodawcą na synodzie, kompetentnym do wydawania wspomnianych norm, jest biskup diecezjalny. Pozostali bowiem uczestnicy tego zgromadzenia posiadają tylko głos doradczy. Również wyłącznie do biskupa diecezjalnego należy podpisywanie deklaracji i dekretów synodalnych, które tylko jego autorytetem mogą być promulgowane (KPK kan. 466).

² KONGREGACJA DS. DUCHOWIEŃSTWA. *Dyrektorium ogólne o katechizacji* [dalej: DOK]. Poznań 1998 s. 186 (218).

³ *Kodeks prawa kanonicznego. Przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu* [dalej: KPK]. Poznań 1984 s. 213 kan. 460.

⁴ Zob. W. GÓRALSKI. *Instytucja synodu w Kodeksie Prawa Kanonicznego Jana Pawła II*. „Prawo Kanoniczne” 31:1988 nr 3-4 s. 41.

Wyróżnia się trzy zasadnicze elementy, które akcentują wymiar duszpasterski synodu diecezjalnego⁵: po pierwsze, synod diecezjalny jest instrumentem dla odnowy duchowej Kościoła partykularnego, ponadto służy reformie życia zewnętrznego swojego Kościoła, wreszcie – sposób, w jaki synod jest przeprowadzany, jego postanowienia i ich sukcesywna aplikacja, powinny być adekwatne do wymogów czasu.

Aktualny KPK nakazuje odbywać synod diecezjalny wówczas, gdy – zdaniem biskupa diecezjalnego i w opinii rady kapłańskiej – przemawiają za tym okoliczności (por. KPK kan. 461 § 1). Takie więc okoliczności musiały zostać dostrzeżone w diecezji legnickiej w 2007 r., czyli po 15 latach od powołania jej do istnienia⁶. Owocem pięcioletnich prac poszczególnych komisji synodalnych są dokumenty, które zostały zestawione w pięć grup: statuty⁷, instrukcje⁸, regulaminy⁹, wskazania¹⁰ i zasady¹¹.

Dokumenty synodalne zostały napisane językiem konkretnym i prawniczym. Trudno odnaleźć tam długie wywody, raczej krótko i jednoznacznie są określone pewne kwestie szczegółowe. Dla niniejszego opracowania istotne pozostają *Wskazania dotyczące posługi katechetycznej w diecezji legnickiej*¹². Na podstawie tego dokumentu zostaną wyodrębnione zagadnienia szczegółowe: pojęcie katechezy, jej związek z posługą duszpasterską Kościoła diecezjalnego oraz osoby odpowiedzialne za katechezę w kościele partykularnym. Przedmiotem zainteresowania nie będą inne dokumenty synodalne odnoszące się do katechezy.

1. OKREŚLENIE KATECHEZY

*Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce*¹³ przekonuje, że zasadniczą trudność w zrozumieniu, czym jest katecheza, stanowi brak konkretnej definicji. Jest to spowodowane tym, że pojęcie katechezy zawiera w sobie bogatą treść,

⁵ Zob. T. ROZKRUT. *Synod diecezjalny w historii i w życiu Kościoła*. „Tarnowskie Studia Teologiczne” 16:1998 s. 115.

⁶ Diecezja legnicka została ustanowiona przez Ojca Świętego Jana Pawła II 25 marca 1992 r. bullą *Totus Tuus Poloniae Populus*. Zob. W. BOCHNAK. *Geneza i ustanowienie diecezji legnickiej*. W: *W trosce o wiarę. Dziesięciolecie diecezji legnickiej*. Red. B. Drożdż. Legnica 2002 s. 15-39.

⁷ *I Synod Diecezji Legnickiej (2007-2012). Przypatrzmy się powołaniu naszemu*. T. 1: *Program odnowy religijno-moralnej*. Red. B. Drożdż [i in.]. Legnica 2012 s. 107-166.

⁸ *Tamże* s. 167-275.

⁹ *Tamże* s. 276-318.

¹⁰ *Tamże* s. 319-343.

¹¹ *Tamże* s. 344-356.

¹² *Tamże* s. 327-340.

¹³ KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI. *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce* [dalej: PDK]. Kraków 2001.

którą trudno wyrazić za pomocą jasnego, a co najważniejsze wyczerpującego określenia.

Jedną z wielu definicji katechez (od gr. *katechein* – rozbrzmiewać, uczyć religii, wychowywać, odpowiadać, pouczać ustnie, nauczać przez pytania i odpowiedzi) proponuje *Słownik teologiczny*, określając ją jako

[...] formę posługi słowa w Kościele, mającą na celu wychowanie w wierze dzieci, młodzieży i dorosłych, przede wszystkim przez systematyczne nauczanie doktryny chrześcijańskiej.

We wspomnianym *Słowniku* zauważono również, że

[...] katecheza różni się od pierwszego głoszenia Ewangelii, czyli przepowiadania misyjnego, gdyż jej celem nie jest wzbudzenie wiary, ale doprowadzanie do jej dojrzałości. W praktyce jednak dojrzała katecheza musi się często łączyć z przepowiadaniem misyjnym, gdyż musi się troszczyć nie tylko o umocnienie wiary i jej nauczanie, ale i o stałe jej rozbudzanie¹⁴.

Także znani katechetycy z różnych środowisk naukowych podejmowali próby kompetentnego określenia dyscypliny naukowej, którą zajmowali się w badaniach i poszukiwaniach. W opinii M. Majewskiego katecheza to proces zmierzający do ukształtowania dojrzałej postawy wiary opartej na świadomości ewangelicznej, zaangażowaniu chrześcijańskim, wspólnotowości życia i odpowiedzialności za Kościół oraz za świat. Jest ona przepowiadaniem Ewangelii, wychowaniem chrześcijańskim, inicjacją do życia w Kościele i dawaniem wspólnotowego świadectwa miłości. Katecheza jest więc wierna Bogu i człowiekowi, spełnia rolę pośrednika między Bogiem a ludźmi, a przede wszystkim oddaje się w służbę miłości. Wierność Bogu i człowiekowi w Chrystusie wymaga, by katechezę kształtowały: wieczność i czas; tajemnica i oczywistość; przeszłość, teraźniejszość i przyszłość; wspólnota i osoba; osobowość i rzeczywistość. Katecheza ta, uplasowana w wielu środowiskach i pełniąc misję zbawczą wobec zróżnicowanych ludzi, nie może przyjąć wąskiego tylko wymiaru elementów, ale przeciwnie – jest zmuszona opowiedzieć się za ich wielością. Wielość elementów ze sobą zharmonizowanych tworzy integralną i żywą rzeczywistość, w której Chrystus staje się wartością centralną¹⁵.

Inny katechetyk, R. Murawski, określił katechezę jako pouczenie w wierze, żywy przekaz prawd wiary oraz treść tego przekazu. Także włączona w proces katechizacji jednostka katechetyczna (mająca na celu systematyczne nauczanie wiary i moralności oraz wychowanie chrześcijańskie) składa się z wewnętrznie powiązanych

¹⁴ J. KUDASIEWICZ, W. ŁYDKA. *Katecheza. W: Słownik teologiczny*. Red. A. Zuberbier. Katowice 1998 s. 231-232.

¹⁵ M. MAJEWSKI. *Spotkania katechez z teologią*. Kraków 1995 s. 85.

elementów: biblijnego, doktrynalnego, liturgicznego, eklezjalnego i egzystencjalnego; jest przedmiotem refleksji naukowej katechetyki¹⁶.

Analizowane *Wskazania* synodalne nie podają wprost definicji katechezy, ale prezentują jej miejsce w posłudze duszpasterskiej Kościoła diecezjalnego oraz określają osoby za nią odpowiedzialne.

2. ZWIĄZEK KATECHEZY Z POSŁUGĄ DUSZPASTERSKĄ KOŚCIOŁA DIECEZJALNEGO

Nauczanie religii w szkole i katecheza w środowisku parafialnym wzajemnie się warunkują. Relacja pomiędzy nauczaniem religii w szkole i katechezą jest relacją zróżnicowania i komplementarności¹⁷.

Synod poleca traktować szkolne nauczanie religii jako część katechezy, tj. specyficzną formę katechezy realizowanej w środowisku szkolnym. Wspomina również o nauczaniu religii w szkołach publicznych oraz niepublicznych (społecznych i prywatnych), a także katolickich. Ważne w tym kontekście wydaje się przywołanie prawa do wolności religijnej i prawa rodziców do nauczania oraz wychowania zgodnie z ich przekonaniami religijnymi (zob. PDK 83).

Katechizacja w całym swym wymiarze ma być związana ze zorganizowanym życiem parafialnym. Konieczne okazuje się zapewnienie osobom dorosłym katechezy dostosowanej do ich wieku, wykształcenia, stanu, zawodu oraz zainteresowań. Jak wynika ze *Wskazań*, mogą to być kursy katechezy systematycznej (np. kursy biblijne) lub też formy katechezy okazjonalnej, uwzględniającej różne sytuacje i okoliczności, domagające się światła orędzia Bożego (zob. PDK 81).

Według omawianego dokumentu, oddziaływanie katechetyczne na dorosłych ma uwzględniać sytuację ich wiary, ale także sytuację duchową, doktrynalną, kulturalną oraz społeczną. Konkretnie zadania stawiane wobec tej formy katechezy dotyczą: wyjaśniania bieżących problemów religijnych i moralnych, rozwijania podstaw wiary, formacji prowadzącej do przyjęcia odpowiedzialności za Kościół oraz umiejętności odważnego dawania świadectwa wiary we współczesnym świecie, umiejętności interpretowania problemów egzystencjalnych w świetle Ewangelii¹⁸.

Należy również pamiętać o zwyczajnej formie katechezy dorosłych, jaką jest niedzielna homilia oraz o szczególnym znaczeniu katechezy adresowanej do

¹⁶ R. MURAWSKI. *Katecheza*. W: *Encyklopedia katolicka*. T. 8. Red. A. Szostek [i in.]. Lublin 2000 kol. 1027-1028.

¹⁷ *Wskazania dotyczące posługi katechetycznej w diecezji legnickiej*. W: *I Synod Diecezji Legnickiej* t. 1 s. 327.

¹⁸ *Tamże* s. 329.

rodziców w ramach przygotowania ich dzieci do sakramentów świętych (chrztu świętego, pierwszej spowiedzi i Komunii świętej oraz bierzmowania).

Przechodząc do katechezy dzieci i młodzieży, synod podkreśla, że pierwszoplanowym miejscem katechezy pozostaje parafia. Oznacza to, że nauczanie religii w szkole wymaga dopełnienia oraz swoistego przedłużenia w parafii, zwłaszcza w życiu liturgicznym i sakramentalnym¹⁹. Parafia stanowi również pierwszorzędną miejscę na przygotowanie do przyjęcia sakramentów. Chodzi o parafię zamieszkania, a nie parafię, na której terenie znajduje się szkoła. Ważne są ponadto: miejsce formacji (budynek parafialny lub kościelny), osoby odpowiedzialne (duszpasterze, katecheci, animatorzy i liderzy grup o pogłębionej wierze) oraz formy proponowanych spotkań (małe grupy, wspólne zbiorowe spotkania podczas celebracji w kościele parafialnym).

We *Wskazaniach* I Synodu Diecezji Legnickiej można przeczytać, że „[...] przygotowanie do I Komunii św. oraz bierzmowania trwa trzy lata”²⁰. Szczegółowe informacje związane z przygotowaniem do tych sakramentów znajdują się w instrukcjach wydanych przez biskupa diecezjalnego²¹. Ważnym momentem w roku są rekolekcje adwentowe oraz wielkopostne. W adwencie podczas rekolekcji parafialnych należy organizować spotkania dla dzieci i młodzieży, natomiast rekolekcje wielkopostne są organizowane dla szkół znajdujących się na terenie danej parafii. Ponadto proboszcz parafii, na której terenie znajdują się uczelnie wyższe i domy akademickie, powinien zatroszczyć się o ewangelizację i duszpasterstwo akademickie²².

Dobrze stało się, że osobne miejsce poświęcono katechezie specjalnej, a więc katechezie dzieci i młodzieży o szczególnych potrzebach edukacyjnych. Uczyniono to zapewne dlatego, że Kościół uznaje za osoby wyjątkowo umiłowane przez Jezusa Chrystusa te, które są doświadczane niepełnosprawnością fizyczną czy intelektualną lub mają inne ograniczenia²³ (por. DOK 189). Synod przypomina o konieczności formacji moralnej, której celem jest nauczenie odróżniania dobra od zła, a także o potrzebie wychowania do modlitwy, do życia wspólnotowego i wprowadzenia do misji. W końcowej części tego fragmentu *Wskazań* znajduje się stwierdzenie:

Klamrą spinającą wszystkie elementy podstawy katechezy osób z różnymi niepełnosprawnościami jest stosowana zasada wierności Bogu i człowiekowi²⁴.

¹⁹ *Tamże* s. 330.

²⁰ *Tamże* s. 331.

²¹ Chodzi o *Instrukcję o przygotowaniu do inicjacji w sakramenty pokuty i pojednania oraz Eucharystii* oraz *Instrukcję katechetyczno-pastoralną o przygotowaniu młodzieży do sakramentu bierzmowania w diecezji legnickiej*. Obie są zamieszczone w drugim tomie dokumentów synodalnych.

²² Zob. *Wskazania* s. 333.

²³ *Tamże*.

²⁴ *Tamże* s. 334.

Zaraz potem znajduje się zachęta, aby wszędzie, gdzie tylko jest to możliwe, organizować i rozwijać szeroko rozumianą katechezę oraz duszpasterstwo osób niepełnosprawnych²⁵.

3. PRACOWNICY POSŁUGI KATECHETYCZNEJ

Druga część *Dyrektorium katechetycznego Kościoła katolickiego w Polsce* jest poświęcona osobom i środowiskom szczególnie odpowiedzialnym za katechezę²⁶. Można tam odnaleźć następujące stwierdzenie:

Za posługę katechetyczną winna czuć się odpowiedzialna cała wspólnota chrześcijańska. Katecheza to [...] zbiorowy obowiązek całego Kościoła. Kościół katechizowanego i katechizującego. We wspólnocie wiary i miłości jesteśmy równocześnie i katechetami, i katechizowanymi. Wspólnota chrześcijańska jest jednocześnie głoszącą słowo Boże, jak i słuchającą tego słowa i dającą o nim świadectwo. Ci, którzy głoszą słowo Boże w imieniu Kościoła, winni pamiętać, że są również jego adresatami. Ta odpowiedzialność za katechezę jest zarazem wspólna, jak i zróżnicowana. Każdy w swoim zakresie, odpowiednio do swojej szczególnej pozycji w Kościele, realizuje określone zadania w kształtowaniu i rozwijaniu wiary. To właśnie dzięki temu, że posługa katechetyczna urzeczywistniana jest w sposób tak różnorodny, w różnych miejscach i przez osoby pełniące różne funkcje w Kościele, katecheza może w sposób całościowy ofiarować wszystkim bez wyjątku słowo Boże i świadectwo Kościoła (PDK 120).

a. Odpowiedzialni za katechezę

Wśród odpowiedzialnych za katechezę w diecezji należy zauważyć na samym początku całą wspólnotę Kościoła partykularnego. Katecheza jest ściśle związana z życiem Kościoła – podkreśla Jan Paweł II w adhortacji apostołskiej *Catechesi tradendae* (por. CT 13). Ten ścisły związek wynika z faktu, że katecheza, chociaż posiada własną specyfikę i odrębność, w sposób integralny wpisuje się w całą działalność pastoralną i misyjną Kościoła (por. CT 18). Kościół stanowi dla katechezy naturalne środowisko i jest jej podmiotem, stąd też wynika na wskroś eklezjalna natura katechezy²⁷. *Dyrektorium ogólne o katechizacji*, wskazując na eklezjalną naturę katechezy, podkreśla:

²⁵ Tamże.

²⁶ Część druga PDK nosi tytuł *Pracownicy posługi katechetycznej* i składa się z pięciu rozdziałów: *Odpowiedzialni za katechezę*, *Posługa katechetyczna w diecezji*, *Posługa katechetyczna w parafii*, *Organizacja katechezy w Polsce*, *Formacja katechetów*.

²⁷ Zob. A. CZAJA. *Kościół i katecheza*. W: *Wokół katechezy posoborowej*. Red. R. Chałupniak [i in.]. Opole 2004 s. 264.

Prawdziwym podmiotem katechezey jest Kościół, który, kontynuując posłanie Jezusa Nauczyciela i ożywiany przez Ducha Świętego, został posłany, aby być nauczycielem wiary. Kościół więc, naśladując Matkę Pana, wiernie zachowuje Ewangelię w swoim sercu, głosi ją, celebry, przeżywa i przekazuje w katechezie tym wszystkim, którzy zdecydowali się pójść za Jezusem Chrystusem (DOK 78).

Mocny akcent na katechezę wychowującą do życia wspólnotowego, z uwzględnieniem na pierwszym miejscu wspólnoty kościelnej, wynika nie tylko z natury i celu katechezey, której podmiotem jest Kościół, ale również z faktu, że we współczesnym świecie coraz częściej można zauważyć osłabienie więzi wierzących ze wspólnotą eklezjalną, dystansowanie się, indyferentyzm lub wrogość względem niej (por. DOK 28, zob. także PDK 28). Dlatego szczególnym zadaniem katechezey wpisanej w tajemnicę Kościoła jest budzenie w ludziach świadomości przynależności do tej wspólnoty i poczucia współodpowiedzialności za jej posłannictwo²⁸.

Wspólnota kościoła lokalnego – diecezjalnego lub parafialnego – jest przesłaniem, z której wyrastają ci, którzy

[...] otrzymują misję do tego, aby być katechetami. Wraz z pierwotną misją, jaką rodzice mają w stosunku do swoich dzieci, Kościół oficjalnie udziela określonym członkom ludu Bożego, szczególnie powołanym, delikatnej misji przekazywania wiary w sposób organiczny w ramach wspólnoty (DOK 221).

I Synod Diecezji Legnickiej, traktując we *Wskazaniach* o odpowiedzialności całej wspólnoty za katechezę, wspomina o osobach i instytucjach, które zajmują się kształceniem i doskonaleniem katechetów oraz organizacją katechezey. Wymienia zatem: Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu – studia w Legnicy, Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Legnickiej oraz Diecezjalne Centrum Edukacyjne w Legnicy²⁹.

Odpowiedzialność biskupa za katechizację w Kościele partykularnym wynika z jego odpowiedzialności za głoszenie i przekazywanie Ewangelii. Podkreślają to jednoznacznie dokumenty Soboru Watykańskiego II, zwłaszcza *Konstytucja dogmatyczna o Kościele*, w której można odnaleźć przypomnienie: „Wśród głównych obowiązków biskupich szczególne miejsce zajmuje głoszenie Ewangelii”³⁰. I Synod Diecezji Legnickiej akcentuje, że pierwszym katechetą w swojej diecezji jest biskup. Troska pasterza o katechezę wyraża się w podejmowaniu szeregu działań, wśród których zwrócono uwagę na³¹: katechizowanie wiernych w diecezji,

²⁸ Zob. A. OFFMAŃSKI. *Pojęcie i natura katechezey*. W: *Katecheza Kościoła w świetle Dyrekatorium ogólnego o katechizacji*. Red. A. Hajduk. Kraków 1999 s. 89.

²⁹ Zob. *Wskazania* s. 334.

³⁰ SOBÓR WATYKAŃSKI II. *Konstytucja dogmatyczna o Kościele Lumen gentium* (21.11.1964). W: *Sobór Watykański II. Konstytucje, dekryty, deklaracje*. Poznań 2002 s. 127.

³¹ *Tamże* s. 334-335.

zapewnienie posłudze katechetycznej faktycznego pierwszeństwa, czuwanie nad prawowiernością i autentycznością przekazywanej wiary, podtrzymywanie i wzbudzanie w diecezji szczerego zapału katechetycznego, troskę o stosowne przygotowanie katechetów do ich zadań.

Także prezbiterzy na mocy otrzymanych święceń są wychowawcami w wierze. To dlatego również im przypada szczególna rola w dziele katechizacji. Chodzi o to, aby wierni powierzeni trosce prezbiterów wzrastali w wierze. Dokument synodalny zawiera konkretne wskazanie:

Prezbiterzy podejmujący nauczanie religii w szkole winni pamiętać, że z chwilą zawarcia umowy o pracę szkoła staje się pierwszorzędnym miejscem pracy³².

Pierwszymi katechetami dla swoich dzieci są rodzice. Oni wraz z sakramentem małżeństwa otrzymują „[...] pierwotną misję [...] w stosunku do swoich dzieci” (DOK 221). Tę prawdę akcentuje także I Synod Diecezji Legnickiej, traktując, że

[...] rodzice jako pierwsi katecheci mają w sposób szczególny zatroszczyć się, aby ich dzieci: zostały ochrzczone wkrótce po urodzeniu, zostały przygotowane do sakramentów inicjacji chrześcijańskiej, przyjęły we właściwym czasie sakrament bierzmowania, brały udział w praktykach religijnych i uczestniczyły w życiu liturgicznym Kościoła, kierowały się w życiu zasadami chrześcijańskimi³³.

Do realizacji wspomnianych wyżej zadań rodzice są zobowiązani już od chrztu dziecka. W obrzędzie przyjęcia dziecka celebrans pyta rodziców, czy są świadomi przyjęcia na siebie obowiązku wychowania go w wierze, „[...] aby zachowując Boże przykazania, miłowało Boga i bliźniego, jak nas nauczył Jezus Chrystus”³⁴. W dalszej kolejności szafarz chrztu świętego przypomina o tym zadaniu, które zostało im powierzone. Czyni to przed wyrzeczeniem się zła i wyznaniem wiary (OChDz 93-96), włożeniem białej szaty (OChDz 99), wręczeniem zapalanej świecy (OChDz 100) oraz w modlitwie błogosławieństwa (OChDz 105), zwłaszcza w pierwszej i w trzeciej formule.

Szczególnie mocno *Wskazania* synodalne podkreślają konieczność katechezy rodzinnej³⁵. Pobrzmiewa w nich wezwanie do duszpasterzy, aby przez kontakty osobiste, spotkania o charakterze pedagogicznym z rodzicami, a także katechezę dorosłych skierowaną do rodziców pomagać im w podejmowaniu niełatwego zadania wychowania w wierze.

Wyjątkowe zaproszenie do katechizacji otrzymały w omawianym dokumencie synodalnym osoby zakonne:

³² *Tamże* s. 335.

³³ *Tamże* s. 336.

³⁴ *Obrzędy chrztu dzieci dostosowane do zwyczajów diecezji polskich* [dalej: OChDz]. Wyd. 3. Katowice 2004 s. 56 (77).

³⁵ *Zob. Wskazania* s. 336.

Należy zachęcać, aby wspólnoty zakonne podejmujące w diecezji różne dzieła na rzecz dzieci i młodzieży, zwłaszcza opuszczonej, wprowadzały elementy szeroko rozumianej katechez³⁶.

I Synod Diecezji Legnickiej zwrócił się ponadto z apelem, aby wspólnoty zakonne „[...] odważnie podejmowały trud zakładania katolickich placówek edukacyjno-wychowawczych³⁷”.

Na ostatnim miejscu są wymienieni w dokumencie synodalnym katecheci świeccy. Ich posługa w szkołach i parafiach jest często mało zauważalna, ale pełna poświęcenia i trudu. Katecheta musi spełniać określone wymagania: religijne, moralne oraz merytoryczne. Ważne jest to, aby każdy katecheta miał świadomość, że jest nie tylko nauczycielem, ale przede wszystkim wychowawcą i świadkiem wiary. Jak stwierdza I Synod Diecezji Legnickiej:

Ich tożsamość konstituowana jest przez misję zleconą przez Kościół, niezbędną wiedzę, dojrzałą osobowość i pogłębioną duchowość³⁸.

b. Posługa katechetyczna w diecezji

Posługa katechetyczna w diecezji winna być oparta o program duszpasterski oraz katechetyczny, a także programy nauczania katechez³⁹ szkolnej i parafialnej dopuszczone do użytku i zintegrowane z nimi programy duszpasterstwa katechetycznego. Planowanie na szczeblu diecezjalnym obejmuje też podręczniki dopuszczone do użytku na wszystkich poziomach edukacyjnych³⁹ oraz program kształcenia i formacji stałej katechetów (zob. PDK 135).

I Synod Diecezji Legnickiej w kontekście posługi katechetycznej w diecezji wymienia: Wydział Katechetyczny, Diecezjalną Radę Katechetyczną oraz Diecezjalne Centrum Edukacyjne⁴⁰. Jednocześnie podkreśla, że wspomniane jednostki realizują swoje szczegółowe zadania w oparciu o obowiązujące regulaminy i statuty.

³⁶ *Tamże.*

³⁷ *Tamże.*

³⁸ *Tamże* s. 337.

³⁹ W roku szkolnym 2015/2016 na terenie diecezji legnickiej katecheza szkolna może być realizowana w oparciu o następujące podręczniki: Wydawnictwa WAM – Kraków, Wydawnictwa św. Wojciech – Poznań, Wydawnictwa Jedność – Kielce.

⁴⁰ *Tamże.*

c. *Posługa katechetyczna w parafii i środowisku szkolnym*

Za katechezę w swojej parafii jest odpowiedzialny proboszcz⁴¹. To on organizuje katechezę parafialną, troszczy się o dobór katechetów, ich formację, udziela wsparcia w trudnych sytuacjach. Proboszcz organizuje także systematyczne spotkania zespołu katechetów. Jego zadaniem pozostaje obsada personalna nauczycieli religii w przedszkolach, szkołach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych na terenie parafii. Ważnym obszarem posługi proboszcza jest systematyczny kontakt z dyrekcjami szkół oraz integracja środowisk wychowawczych. Proboszcz parafii informuje również dyrekcje szkół o terminie i programie rekolekcji.

Chociaż pierwszorzędnym miejscem posługi katechetów jest szkoła, w której mają oni zatrudnienie na podstawie umowy o pracę, jednak ważne okazuje się również zaangażowanie w życie parafii. W myśl *Wskazań* synodalnych każdy katecheta powinien prowadzić na terenie parafii zatrudnienia przynajmniej jedną grupę formacyjną dzieci lub młodzieży. W sytuacji, gdy w parafii nie ma katechetów, bo nie ma na jej terenie przedszkoli i szkół, zalecane jest, aby powstał zespół stanowiący wsparcie dla proboszcza w organizowaniu i prowadzeniu katechezy parafialnej⁴². Warto wówczas zaangażować animatorów różnych grup oraz ludzi o pogłębionej wierze.

Synod zwraca uwagę, że zadaniem katechetów jest również rozwijanie zainteresowań uczniów, organizowanie konkursów, olimpiad oraz udział w nich na szczeblu dekanalnym i diecezjalnym, włączanie się w organizowane pielgrzymki oraz wyjazdy integracyjno-formacyjne⁴³.

Ważnym przypomnieniem jest fakt, że nauczyciele religii są zatrudniani w szkole zgodnie z przepisami obowiązującymi wszystkich nauczycieli. Muszą jednak posiadać dodatkowo pisemne imienne skierowanie do nauczania religii w danej szkole⁴⁴. Otrzymują je na wniosek proboszcza parafii, na której terenie znajduje się szkoła. W kwestiach treści nauczania katecheci podlegają nadzorowi kościelnemu, w kwestiach pedagogicznych, dydaktycznych władzom oświatowym. Realizują również awans zawodowy nauczyciela.

Ostatni punkt dotyczy formacji katechetów w diecezji. Wśród zasadniczych celów przyświecających idei stałej formacji katechetów wyróżnia się następujące: pełną realizację ich osobowości ludzkiej i chrześcijańskiej; organiczną i systematyczną znajomość orędzia chrześcijańskiego, skoncentrowanego na Chrystusie; dobrą znajomość „warunków” psychologicznych i socjologicznych, w jakich znajdują się odbiorcy; nabycie kompetencji pedagogicznych, metodycznych oraz

⁴¹ *Tamże* s. 338.

⁴² *Tamże*.

⁴³ *Tamże* s. 339.

⁴⁴ *Tamże*.

dydaktycznych⁴⁵. W związku z tym katecheci są zobowiązani nie tylko do doskonalenia zawodowego, ale przede wszystkim do udziału w spotkaniach formacyjnych. Dotyczy to udziału w dniach skupienia oraz raz na trzy lata w rekolekcjach zamkniętych organizowanych przez Wydział Katechetyczny⁴⁶.

Podsumowując, należy zauważyć, że synodalne *Wskazania dotyczące posługi katechetycznej w diecezji legnickiej* podkreślają odpowiedzialność Kościoła lokalnego za katechizację, wpisując tę formę głoszenia słowa Bożego w powierzoną mu przez Chrystusa misję głoszenia Ewangelii. Tę świadomość Kościoł nieustannie akcentuje, przypominając szczegółowe zadania wszystkim odpowiedzialnym za dzieło katechizacji. Niewątpliwie omawiany dokument stanowi dowód na to, że aktualnym postulatem Kościoła pozostaje konieczność pracy formacyjnej z dorosłymi oraz rozbudzenie świadomości, że katecheza nie może ograniczać się jedynie do zajęć katechetycznych w szkole, ale powinna być ściśle związana z parafią. Parafia zaś będzie przekonującym miejscem i środowiskiem katechezy, jeśli okaże się autentyczną wspólnotą, w której przeżywa się więzi międzyludzkie kształtowane na fundamencie wiary w Jezusa Chrystusa ukrzyżowanego i zmartwychwstałego oraz prowadzi się do zrozumienia, że wiara w Chrystusa ze wszystkimi jej konsekwencjami jest odpowiedzią na rozmaite problemy człowieka w każdych okolicznościach jego życia.

THE CONCERN FOR THE CATECHESIS IN THE INDICATIONS OF THE FIRST SYNOD OF THE LEGNICA DIOCESE

S u m m a r y

The article raises the issue connected with catechesis contained in *Wskazania dotyczące posługi katechetycznej w diecezji legnickiej*. It is a document of the first Synod of the Diocese of Legnica, which took place in the years 2007-2012. In the introduction the concept of "diocesan synod" was explained. After defining the term "catechesis" the relationship of catechesis with the pastoral ministry of the diocesan church was portrayed. Later, the pastoral workers have been introduced. Among them appeared: the whole community of the particular Church, bishop, presbyters, parents – the first catechists of their children, monks, nuns and catechists. This article concerns also the importance of the catechetical service in the diocese, parish and school environment. Attention was also drawn to the significant aspect, which is the permanent formation of catechists. In conclusion it was ascertained that analyzed synodal document emphasises the responsibility of the local church for catechization. This form of proclaiming the God's word is accepted as the the mission

⁴⁵ Zob. L. SORAVITO. *Katecheta (formacja)*. W: *Słownik katechetyczny*. Red. R. Szpakowski. Warszawa 2007 s. 389-390.

⁴⁶ Zob. *Wskazania* s. 340.

entrusted by Christ to preach the Gospel. A fundamental demand is that catechesis should not be only confined to the religious education classes but also connected with the parish. Parish will be a convincing place and environment of the catechesis if it turns out to be the community, in which interpersonal bonds are shaped on the basis of the faith in the crucified and resurrected Jesus Christ. It should also result in understanding and conviction that faith in Christ with all its consequences is the response for various human problems in all circumstances of life.

Tłum. Elena Suhl

Słowa kluczowe: katecheza, synod diecezjalny, edukacja religijna w szkołach, katecheza parafialna, katecheci.

Key words: catechesis, diocesan synod, religious education in schools, parish catechesis, catechists.